

Prof. nadzw. dr hab. Zenon Weigt

**Ocena
osiągnięć naukowych dr Agnieszki Mac, ubiegającej się
o nadanie stopnia doktora habilitowanego,**

sporządzona zgodnie z art. 16 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.) oraz Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

I. INFORMACJE WSTĘPNE

Pani dr Agnieszka Mac uzyskała dyplom magistra filologii germańskiej w 1997r. na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, przedkładając do obrony pracę magisterską *König Ludwig II. als Kunstmäzen*, napisaną pod kierunkiem dra hab. Piotra Kołtunowskiego. W 2004r. uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Rzeszowskiego na podstawie rozprawy doktorskiej na temat *Psycholinguistische Grundlagen der Leseprozesse in der traditionellen und multimedialen Lernumgebung im DaF-Unterricht als Ausgangspunkt für die Behaltensleistungen in der zu erlernenden Fremdsprache*, której promotorem był prof. dr hab. Zdzisław Wawrzyniak. Recenzentami w przewodzie byli: pani dr hab. prof. UR Zofia Bilut-Homplewicz oraz dr hab. prof. UŚ Jan Iluk. Od września 2017 roku zatrudniona jest w Katedrze Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Rzeszowskiego w charakterze starszego wykładowcy.

II. OCENA OSIĄGNIĘĆ NAUKOWO-BADAWCZYCH HABILITANTKI

1. Monografie, artykuły naukowe w czasopismach i rozdziały w monografiach

Po uzyskaniu stopnia doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa Habilitantka posiada w swoim dorobku naukowym dwie monografie autorskie, a 3 dalsze współredagowała oraz 29 artykułów naukowych autorskich i 4 artykuły współautorskie.

Monografia

Monografia *Zu den Behaltensleistungen beim Lesen fremdsprachiger Texte in der traditionellen und multimedialen Lernumgebung im DaF-Unterricht*, 311 stron, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2013. ISBN 978-83-7338-896-3 jest pokłosiem aktywności naukowej Habilitantki po uzyskaniu stopnia doktora i mieści się tematycznie w zainteresowaniach zagadnieniami metodyki i dydaktyki nauczania języka niemieckiego jako obcego. Podjęcie wskazanego w tytule pracy tematu badawczego motywowane jest obserwacją dynamicznego rozwoju mediów (lata 90-te XX. wieku) i ich możliwości implikacyjnych w życiu społecznym, zawodowym, gospodarczym, w kształceniu, również w nauczaniu języków obcych. Wiązało to się również z uczestnictwem wielu szkół, uczelni i instytucji oświatowych w pierwszych programach europejskich, wspierających infrastrukturę dydaktyczną w zaopatrzeniu m.in. klas i pracowni w komputery. W nauczaniu

 1

języków obcych, o czym pisze Habilitantka już w wprowadzeniu do monografii, istotne było wprowadzenie komputerów do procesu dydaktycznego jak i zbadanie wpływu multimedialności na efektywność uczenia się języków obcych. Punkt ciężkości zadania badawczego w ocenianej monografii tworzy zagadnienie efektywności przyswajania słownictwa w procesie czytania tekstów obcojęzycznych w środowisku multimedialnym. Badanie porównuje wzmiankowaną efektywność w uczeniu się języka obcego tradycyjną metodą i przy zastosowaniu urządzeń multimedialnych. Jedno z pytań badawczych jest czy i w jakim stopniu wpływa multimedialność na zintensyfikowanie zapamiętywania informacji zawartych w tekście na ekranie komputera, gdzie prezentacja tekstu wsparta jest nagraniem dźwiękowym, obrazem, animacją itp. w stosunku do tradycyjnej papierowej wersji tekstu o linearnym i statycznym charakterze. Część analityczna winna odpowiedzieć również na pozostałe pytania badawcze o związek między zastosowaniem nauczania za pomocą multimedialności a osiąganymi wynikami w nauce języka przez różne typy uczniów (wizualny, audytywny, motoryczny itp.) oraz jak multimedialność wpływa na motywację uczącego się zarówno na zajęciach jak i w domu. Monografia zawiera odpowiednie podstawy teoretyczne w zakresie psycholingwistyki, pracy z tekstem, również struktury hipertekstów, pracy z hipertekstami, przyswajania wiedzy poprzez obraz. Należy wskazać również na zgodny z założeniami monografii dobór literatury przedmiotu i ujęć teorii odnoszących się do czytania w L1 i L2. Część analityczna pracy oparta została o eksperyment przeprowadzony z studentami germanistyki Uniwersytetu Rzeszowskiego, prowadzący do odpowiedzi na postawione pytania badawcze i zweryfikowania wpływu multimedialności na efektywność w uczeniu się. Część wstępna analizy to opis instrumentarium badawczego, kroków badawczych w grupie eksperymentalnej i kontrolnej oraz sytuacji badawczej. Każda z części eksperymentu przedstawia osiągnięte wyniki cząstkowe i ich ocenę, co świadczy o dużej dyscyplinie badawczej i dążności do przejrzystości analitycznej. Osiągnięte wyniki badań zamieszczone zostały w podsumowaniu, które potwierdzają postawione tezy w wstępie pracy. Mogą one być źródłem i motywacją do dalszych badań nad rolą multimedialności w procesie nauczania i uczenia się języków obcych. Oceniana monografia zasługuje w pełni na włączenie jej do całościowego dorobku naukowego Habilitantki.

Artykuły naukowe w czasopismach i rozdziały w monografiach

Habilitantka wskazuje w dokumentacji na sześć zasadniczych obszarów Jej wieloletnich zainteresowań naukowo-badawczych po uzyskaniu stopnia doktora. Należą do nich zagadnienia związane z *Metodyką i dydaktyką nauczania języka niemieckiego*, *Gatunki prasowe*, *Internetowe gatunki tekstu*, *Informacje jako gatunek w telewizyjnych serwisach informacyjnych*, *Inne formaty telewizyjne*. Poza tym tematyka badawcza, niezbędna do realizacji pierwszych zamysłów w przyszłej monografii habilitacyjnej oscyluje również wokół zagadnień *Interdyscyplinarności w badaniach mediolingwistycznych*.

Publikacje z pierwszego z zakresów naukowo-badawczych odnoszą się do autonomii uczącego się i nauczającego w procesie dydaktycznym na zajęciach języka obcego, z czego w tekście *Zur Förderung der Lernerautonomie am Beispiel der Projektarbeit in den ausgewählten DaF-Lehrwerken für die Grundschule, das Gymnasium und die Oberschule* na zajęciach projektowych na trzech poziomach nauczania, w szkole podstawowej, w gimnazjum i w liceum. Definiowane jest pojęcie autonomii w oparciu o literaturę przedmiotu i wskazanie na jej znaczenie w procesie dydaktycznym, podkreślające indywidualny charakter tego procesu. Inne prace odnoszą się do poszczególnych fenomenów gramatycznych i ich roli w nauczaniu języków obcych, m. in. słowotwórczych, tu: do najbardziej produktywnego modelu słowotwórczego – derywacji na podstawie analizy podręczników do nauki języka niemieckiego (*Zur Rolle der Wortbildung in ausgewählten DaF-Lehrwerken am Beispiel der Derivation*; poza tym załącznik 3/IIBc9, 3/IIBc17, 3/IIBc10 ogólnie do słowotwórstwa).

2

Artykuł ten koresponduje tematycznie z innymi tekstami, podnoszącymi kwestię metakognitywnych, afektywnych i socjalnych strategii w przyswajaniu słownictwa języka niemieckiego (3/IIBc18) oraz nauczanie słownictwa uczniów z dysleksją (3/IIBc14). Spośród pozostałych tekstów odnoszących się do dydaktyki języka niemieckiego wymienić należy tematykę związaną z czytaniem tekstów obcojęzycznych (testowaniem 3/IIBc2; zastosowaniem strategii w czytaniu 3/IIBc6) oraz szereg artykułów kierujących uwagę czytelnika na pracę nad i z tekstem obcojęzycznym (wspieranie tworzenia tekstów za pomocą obrazków 3/IIBc4; kreatywne pisanie 3/IIBc11 oraz zastosowanie tekstów autentycznych – tekstów wiadomości 3/IIBc12). Efektywność nauki języka obcego w tradycyjnym i multimedialnym środowisku i jej podnoszenie Habilitantka analizuje w artykule *Multimedia und Hypertext als Gestaltungsparameter in der multimedialen Lernumgebung*. Konkluzją artykułu jest zaakcentowanie potrzeby stosowania w dydaktyce nowoczesnych technologii dla podniesienia efektywności nauki przez indywidualizację procesu kształcenia i zwiększenie motywacji ucznia.

Wspomniany na wstępie drugi krąg zainteresowań badawczych, *Gatunki prasowe* łączę w opinii z trzecim kręgiem *Internetowe gatunki tekstu*. Te zagadnienia wprowadza w pierwszej kolejności artykuł (również w współautorstwie) analizujący gatunek tekstu prasowego jakim jest *Komentarz i jego warianty w dzisiejszej prasie codziennej* porównujący komentarze niemieckie i polskie na tle tradycyjnych opisów lingwistycznych i innych gatunków dziennikarskich. Autorka przedstawia formy występowania tekstu komentarza, jego wyznaczniki gatunkowe i kształtowanie wypowiedzi na tle badań germanistycznych i polonistycznych. Weryfikację zasadności definicji komentarza przeprowadzono analitycznie na tekstach prasy codziennej. Z analizy wynika, że badane teksty komentarza „nie dają jednoznacznego obrazu wariantów gatunkowych” (str. 312) i że dzisiejsze komentarze cechuje „rozmycie gatunkowych granic” (str. 312) w stosunku do klasycznego wzorca tekstu komentarza. Interesujące poznawczo są również teksty analizujące relacje intertekstualne w tekstach komentarzy polskiej prasy (3/IIBc27) i miejsce komentarza w prasie polskiej o zasięgu ogólnopolskim, regionalnym i lokalnym (*Zur Besonderheit der polnischen Presselandschaft und zur Stellung des Kommentars in den Tageszeitungen*) oraz porównanie tekstów komentarza w sieci tekstów na przykładzie artykułów dotyczących wyboru papieża (3/BIIC29). Dopelnieniem badań nad tekstami prasowymi są dalsze artykuły, w tym odnoszące się kontrastywnie do sposobu wartościowania w nagłówkach komentarzy w polskiej i niemieckiej prasie online (3/IIBc15) oraz do analizy tekstu informacji w internetowych wydaniach gazet codziennych (3/IIBc25).

Informacje jako gatunek w telewizyjnych serwisach informacyjnych oraz *Inne formaty telewizyjne* – te dwa kręgi zainteresowań naukowo-badawczych Habilitantki wypełniają artykuły wprowadzające tematykę związaną z gatunkiem tekstu *informacja* w przekazie telewizyjnym. Teksty dotyczą wybranych kategorii tekstu wiadomości telewizyjnych w ujęciu kontrastywnym w oparciu o teksty serwisów telewizji publicznych w Polsce i Niemczech. Temat różnorodności tekstów informacji telewizyjnej poruszony w artykule *Textsortenvielfalt in Fernsehnachrichten am Beispiel der öffentlich-rechtlichen Sender in Deutschland und Polen* odnosi się do analizy wybranych tekstów wiadomości o przełomie politycznym w Egipcie oraz trzęsieniu ziemi w Japonii. Habilitantka oparła analizę na wielopłaszczyznowym modelu Burgera (2005) obejmującym język i formy komunikacji w masmediach. Analiza wykazała podobne trendy w prezentacji wiadomości według utartych, i jednocześnie uznanych przez odbiorców, wzorców kulturowych dziennikarstwa w obu krajach oraz tendencje do ewoluowania tego gatunku tekstu. Temat hybrydyzacji gatunku informacyjnego w telewizji obu krajów porusza artykuł *Fernsehnachrichtenbeiträge als Mischtextsorte: Hybridisierungsprozesse aus kontrastiver Sicht*, a przeprowadzona analiza dotyczy kryteriów badawczych, odnoszących się do płaszczyzny funkcjonalnej i formalnej tekstów tego

gatunku. Wyniki analizy dowodzą o przenikaniu się i mieszaniu gatunków tekstów wiadomości telewizyjnych i oddalaniu się od ich klasycznego wzorca, w ramach danej wspólnoty komunikacyjnej. Tematyka przełomu politycznego w Egipcie wystąpiła ponownie w artykule *Ausgewählte stilistische Handlungsmuster in deutschen und polnischen Fernsehnachrichten – eine kontrastive Untersuchung*, w którym Autorka zajmuje się porównaniem czterech kategorii stylistycznych jako kryteriów badawczych, stanowiących w literaturze przedmiotu tzw. kompleksowe wzorce działania (Sandig 2006): wartościowania, emocjonalności, perspektywy i zrozumiałości. Ocena osiągniętych wyników analizy pozwala na wskazanie różnorodności w obrębie ww. kryteriów w tekstach wiadomości w niemieckiej i polskiej telewizji jak również i w tym przypadku odbiegania – uwarunkowanego kulturowo, od znanych wzorców tego rodzaju gatunku tekstu, co prowadzić może do braku obiektywizmu w opisie wydarzeń. Artykuły 3/BIIC20, 3/IIBc32 wprowadzają czytelnika w zagadnienia związane z kompleksowym lingwistycznym i kulturowym opisem tekstu informacji telewizyjnej jako tekstu multimodalnego, a o konieczności wieloaspektowości badań w ujęciu interdyscyplinarnym – ostatni z wymienionych powyżej krąg zainteresowań naukowo-badawczych - pisze Habilitantka w artykułach 3/BIIC30 i 3/IIBc31. Artykuły te należy, zgodnie z autoreferatem (str. 22) potraktować „... jako badanie pilotażowe pod kątem projektu habilitacyjnego”. Inne artykuły odnoszą się m.in. do formatu i tematyki wiadomości telewizyjnych (3/IIBc13) oraz do tekstów prognoz pogody w przekazie telewizyjnym, które odbiegają od ich klasycznego wzorca (podobnie jak wyżej opisane teksty wiadomości), w których obserwowana jest tendencja do zatracania elementów języka specjalistycznego meteorologii i przyjmowania lekkiej formy swobodnego, potocznego stylu jako meteoshow. Przedstawione w dokumentacji publikacje świadczą o znacznej aktywności twórczej Habilitantki. Teksty są różnorodne tematycznie i spójne treściowo, charakteryzuje je zwięzły styl naukowy, osadzony w dobrym klasycznym modelu tekstu naukowego, m.in. stawiania tezy, argumentowania, weryfikacja w analizie, wyboru metody badawczej, logiczne wnioski oparte o przeprowadzoną analizę i literaturę przedmiotu. Świadczą one również o odczytaniu w literaturze przedmiotu, swobodzie w poruszaniu się w przestrzeni tekstów różnych mediów. Do dorobku naukowego Habilitantki należy włączyć również jedną opublikowaną recenzję oraz sprawozdanie naukowe. Nie bez znaczenia są również wydane trzy tłumaczenia tekstów naukowych, dotyczących lingwistyki tekstu, świadczące jednocześnie o propagowaniu przez Habilitantkę polskiej/niemieckiej myśli tekstologicznej. Artykuły publikowane były w języku niemieckim i polskim w monografiach wieloautorskich o zasięgu krajowym i międzynarodowym oraz w krajowych i zagranicznych czasopismach naukowych, w tym znajdujących się na Liście C – ERIH oraz Liście B czasopism punktowanych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, przez co Habilitantka rozpoznawana jest w środowisku naukowym jako badaczka tekstów multimodalnych w ujęciu intra- i intertekstowym.

2. Pozostała aktywność naukowa Habilitantki

a) Wygłoszenie referatów na międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych

Dr A. Mac, jak przedstawiłem powyżej, posiada istotny dorobek naukowy w postaci publikacji artykułów naukowych. Zaliczyć do niego należy niewątpliwie Jej aktywność konferencyjną, ponieważ po uzyskaniu stopnia doktora wygłosiła referaty naukowe na szesnastu konferencjach (germanistycznych, polonistycznych i neofilologicznych), w tym w większości zagranicznych (9), ogólnopolskich i międzynarodowych. W wystąpieniach, w których Habilitantka prezentowała swoje badania, koncentrowała swoją uwagę wokół tematyki związanej z przedstawionymi kręgami zainteresowań naukowo-badawczych, a więc glottodydaktycznych, wybranych gatunków tekstów prasowych i tekstów multimodalnych z perspektywy lingwistycznej i kulturowej. Wygłoszone referaty opublikowane zostały w

4

recenzowanych monografiach zbiorowych i czasopismach zarówno w kraju jak i za granicą. Należy dodać, że brała udział również w kilku konferencjach bez referatu. Habilitantka współ/organizowała trzy konferencje naukowe na macierzystej Uczelni.

Fakt publikowania artykułów naukowych w czasopismach i monografiach zbiorowych oraz wygłaszania referatów na konferencjach krajowych i zagranicznych świadczy o tym, że Jej działalność naukowo-badawczą charakteryzuje wysoki stopień umiędzynarodowienia i utrzymywania kontaktów naukowych z zagranicznymi partnerami.

III. OSIĄGNIĘCIE NAUKOWE

Zgodnie z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.).

„Text design und Bedeutungskonstitution im multimodalen Fernsehtext. Dramatisierungsstrategien in deutschen und polnischen Nachrichtensendungen“ In: Studien zur Text- und Diskursforschung, hrsg. von Zofia Berdychowska / Zofia Bilut-Homplewicz. Band 20. Peter Lang Edition. Frankfurt am Main 2017, ss. 668, ISBN 978-3-631-73410-0.
Recenzenci wydawniczy: prof. dr Heinz-Helmut Luger, prof. dr Jürgen Schiewe

Przekaz telewizyjny, charakteryzujący się przewagą elementów wizualnych nad elementami językowymi, zajmuje coraz częściej uwagę językoznawców w kontekście zachodzących interakcji znaczeniowych różnych kodów semiotycznych, a poprzez wzajemne oddziaływanie na siebie powstaje semantyczna całość wyrażanego sensu przekazywanej informacji, który ostatecznie dociera do odbiorcy. Oczywiście, możliwe jest „oddzielne” analizowanie każdego z kodów, w oderwaniu od pozostałych, ale końcowy efekt badawczy nie da kompleksowego oglądu przekazywanej informacji, ponieważ powstawanie jej sensu jest wynikiem jego tworzenia na każdym etapie przekazu przy współdziałaniu wszystkich znaków semiotycznych, mimo tego, że klasyczne pojęcie tekstu zawierało się w obrębie znaku językowego. Habilitantka przyjmuje w swoich badaniach perspektywę multimodalną dla tekstów informacji telewizyjnej, wskazywała na nią już w swoich ostatnich publikacjach, a w monografii habilitacyjnej podejmuje się kompleksowego opisu tekstu multimodalnego. Spełnia on przesłanki zarówno odnośnie do ujęcia tekstu informacji telewizyjnej jak i metody opisu tytułowej kategorii dramatyzacji. W monografii istotny jest również aspekt interdyscyplinarności badań, co – biorąc pod uwagę wielopłaszczyznowość analizy i oglądu designu tekstu (format programu, gatunek tekstu i środki stylistyczne, a więc płaszczyzny makro, mezo i mikro), jest poważnym krokiem w poszerzaniu przedmiotowej wiedzy badawczej i modelowania analizy wzajemnego oddziaływania i współdziałania kodów semiotycznych w tworzeniu potencjału znaczeniowego tekstu multimodalnego, tu na przykładzie tekstu wiadomości telewizyjnych.

W części teoretycznej monografii Habilitantka wprowadza szereg pojęć, takich jak tekst informacyjny i jego design, tekst multimodalny, czy naczelna kategoria badawcza pracy, jaką są strategie dramatyzacji w tekście telewizyjnym, istotnych dla tego projektu, które zostały rozwinięte w następujących po sobie rozdziałach, zamieszczonych logicznie i merytorycznie według klasycznych standardów pracy naukowej. Zasadniczy cel badawczy przedłożonej monografii jest jasno sprecyzowany i obejmuje mediolingwistyczny opis strategii dramatyzacji, wynikający z konkretnych realizacji tekstowych i tworzonego w ten sposób znaczenia na ww. trzech płaszczyznach oraz analizę językowo-kulturową. Dla zrealizowania ww. celu Habilitantka opracowała kompleksowy model analizy, sprawdzony teoretycznie i empirycznie, oparty na designu tekstu audiowizualnego. Założone cele badawcze Habilitantka realizuje konsekwentnie we wszystkich częściach swojej monografii.

Już na wstępie pracy pojawiają się pierwsze pytania badawcze, które eksplikowane są na konkretnym materiale badawczym w rozdziale ósmym. Odnoszą się one między innymi do

elementów designu tekstu i ich udziału w tworzeniu znaczenia tekstu telewizyjnego, do potencjału komunikacyjnego, jaki wnoszą takie modi jak język, muzyka, odgłosy i obraz do konstruowania znaczenia ogólnego oraz do roli, jaką odgrywają dramatyzujące strategie w przekazie informacji w wiadomościach telewizyjnych itp. Habilitantka zmierza przez część teoretyczną pracy do ostatecznego sformułowania pytań badawczych, które stanowią będą w części weryfikacyjnej oś analityczną monografii.

Układ monografii jest przejrzysty i odpowiedni do przedmiotu badawczego, składa się z dziewięciu rozdziałów, w tym z sześciu rozdziałów teoretycznych i następującego po nich empirycznego rozdziału ósmego. Pracę kończy rozdział dziewiąty z wynikami przeprowadzonej analizy, wnioskami wynikającymi z postawionych pytań badawczych i zakreślonymi perspektywami badawczymi dla przyszłych projektów naukowych.

Habilitantka wprowadza czytelnika w zagadnienie telewizyjnych serwisów informacyjnych z punktu widzenia medioznawstwa w rozdziale drugim. Podkreśla ich społeczną i medialną rolę i ich miejsce w zinstytucjonalizowanej strukturze stacji nadawczych oraz ich formaty, zakotwiczone w medialnie określonych praktykach komunikacyjnych. Uzupełnieniem tego rozdziału są historia i charakterystyka obu serwisów informacyjnych łącznie z ich statusem prawnym. Wykazane zostały również różnice w kształtowaniu serwisu informacyjnego między obydwoma stacjami, mimo ich pewnego ujednoczenia formatu.

Następny rozdział, rozdział trzeci, rozwija wątek multimodalnego charakteru tekstu telewizyjnego jako konstruktu semiotycznego z różnorodnością cech, którego analiza wymaga odmiennego instrumentarium badawczego niż w tradycyjnych ujęciach tekstu jako, w głównej mierze, kreacji językowej, co dla dzisiejszej lingwistyki tekstu, jak podkreśla Habilitantka, staje się podstawą do definiowania tekstu jako kompleksowo skomponowanego konstruktów, spełniającego swoją rolę w aktualnych procesach komunikacyjnych. Właśnie cecha multimodalności tekstu jest podstawą koncepcji modelu analizy i jądrem założenia teoretycznego tego projektu badawczego. Interesujące jest, w kontekście porównawczego charakteru monografii, przedstawienie również polonistycznego punktu widzenia co do kompleksowości tekstu, różniącego się od ujęć germanistycznych. W dalszej części rozdziału dr A. Mac zajmuje się przedstawieniem teoretycznych podstaw pojęcia gatunku tekstu i wzorca gatunkowego w ujęciu tekstologicznym, a odniesienie się do jego normatywnych cech w aspekcie treści, formy i funkcji jest przygotowaniem do opisu wzorca gatunkowego tekstu informacyjnego w następnym rozdziale. W kontekście gatunku tekstu Habilitantka zauważa również, że podobnie jak w tekstach prasowych (por. Wojtak 2004a) w tekstach multimodalnych następuje zmiana cech gatunkowych tekstów na wskutek ich pomieszczenia, hybrydyzacji jak i dążności producenta tekstów do przystosowania ich do zmiennych potrzeb komunikacyjnych. Zamknięciem rozdziału jest dyskusja nad wzorcem stylistycznym i funkcjami stylistycznymi w przypadku tekstów przekazów informacyjnych, dopasowujących się do dynamiki tekstu multimodalnego.

Habilitantka kontynuuje zagadnienie gatunku tekstu w rozdziale czwartym kierując swoją uwagę na wzorzec gatunkowy tekstu przekazu informacyjnego w mediach, a w szczególności na komunikatywne role, jakie przypisuje się tym tekstom w każdorazowym kontekście. Odwołuje się tu do funkcji i intencji tekstu w oparciu o dobrze wyselekcjonowaną literaturę przedmiotu, m.in. Lüger 1995, Brinker/Cölfen-Pappert 2014, Püschel 1992a, Wojtak 2004a, które kształtują się różnie w zależności od subsydiarnych gatunków kompleksowej struktury informacyjnego gatunku tekstu. Do dyskusji Habilitantka włącza również sposób wprowadzenia i rozwinięcia tematu tekstu informacji (deskryptywne, narracyjne, eksplikatywne, argumentacyjne) w sekwencji tekstów składowych informacji według zasad clustera (Püschel 1992a - Clusterprinzip), organizujących temat informacji. Co z kolei wiąże się z sposobem przedstawiania rzeczywistości, przetworzonej (rekonstruowanej) medialnie i skomponowanej jako opowiadanie, kulturowy produkt stacji telewizyjnej. Wprowadza

systematycznie szereg pojęć niezbędnych do przeprowadzenia części analitycznej monografii. Cały rozdział doskonale eksplikuje charakterystyczne cechy kompleksowego multimodalnego tekstu informacji telewizyjnej.

W następującym, piątym rozdziale, Habilitantka wraca do zasadniczego dla tworzenia modelu analizy telewizyjnego przekazu informacyjnego opisu designu tekstu i jego udziału w budowaniu potencjału znaczeniowego, odpowiadając w treści wywodu na pytanie, z jakich elementów systemów znaków składa się tekst telewizyjny, aby spełniona została jego naczelną cechą multimodalności. Podstawą do ich skategoryzowania i opisu są ujęcia Stöckla (2004b) i Opiłowskiego (2015), które Habilitantka modyfikuje dla celów pracy. W ten sposób określa cztery kody semiotyczne: język mówiony, obraz, odgłosy i muzykę i charakteryzuje je, przedstawiając szczegółowo ich funkcje i role w tworzeniu kompleksowego tekstu multimodalnego z zaakcentowaniem dramatyzowania, ilustrując przykładami z *Wiadomości TVP1* i *Tagesschau ARD*, a więc to, w czym manifestuje się designu tekstu. Całość rozdziału przedstawia poszczególne elementy designu tekstu multimodalnego i ich współdziałania w procesie tworzeniu kompleksu znaczeniowego, co z kolei wymaga od badaczki umiejętności interdyscyplinarnego podejścia do badanego przedmiotu.

W rozdziale szóstym monografii Habilitantka wprowadza do części teoretycznej kwestię porównywania tekstów, jako metody, za pomocą której uwidaczniają się wyraźniej ich style wzgl. cechy stylu, które powinny być analizowane na tle kulturowym danej społeczności komunikacyjnej, której są wytworem. Na formę tekstów medialnych wpływa wiele czynników, m.in. samo medium, dziennikarze (zespół dziennikarzy) oraz redakcja jako community of practice (za Hauser/Luginbühl 2010). W kulturowym porównaniu tekstów medialnych Habilitantka opiera się na dwóch koncepcjach kulturalistycznej analizy Hausera/Luginbühla (2011) – multifaktorielle Paralleltextanalyse i Klemma/Michela (2014) – Ebenen der Medienkulturforschung, gdzie główny akcent położony jest na różnicach w kulturze dziennikarskiej i ich praktykach, widocznych w wiadomościach telewizyjnych. Koncepcja ta stanie się podstawą modelu wielopłaszczyznowej analizy tekstu multimodalnego (płaszczyzna mikro, mezo i makro). Poza tym istotne jest dla Habilitantki przywołanie szeregu definicji pojęcia kultura jako dynamicznej kategorii i zasygnalizowanie własnego ujęcia kultury w kontekście tekstów medialnych. Ponieważ praca ma charakter porównawczy niezbędne było odniesienie się do tekstologii kontrastywnej oraz wszelkich uwarunkowań, niezbędnych do osadzenia analizy porównawczej tekstów multimodalnych w ramach mediolingwistyki kontrastywnej. Habilitantka wskazuje tu również na kilka problemów metodologicznych związanych z kontrastywną analizą tekstów, takich jak dobór kategorii w odniesieniu do analizowanego przedmiotu, pryncypiów tertium comparationis, odpowiedniości ekwiwalencyjnej tekstów, doboru korpusu badawczego, oczekiwanych wyników analizy w aspekcie kulturowym itp., które staną się podstawą pytań badawczych, sformułowanych w dalszej części monografii.

Składowy element tytułu monografii, wyróżniający ją spośród podobnych analiz tekstów multimodalnych, kategoria dramatyzacji i strategie dramatyzacji, są wiodącym tematem siódmego rozdziału, w którym zwraca się szczególną uwagę na potencjał emocjonalny tekstów informacyjnych. Habilitantka nie pozostawia niedopowiedzeń w ujęciu zagadnienia i bazując na bogatej literaturze przedmiotu niemieckich i polskich badaczy (literatura, teatr, film i media) precyzyjnie buduje własną definicję tego pojęcia. Szerokie ujęcie tematu pozwala Jej na rozróżnienie dramaturgii od dramatyzacji, a więc zamierzonych działań producenta tekstu, polegających na konstruowaniu medialnej inscenizacji rzeczywistych wydarzeń przy użyciu przemyślanych strategii, prowadzących do spotęgowania dramaturgii wydarzenia nacechowanego już negatywnie jak i do aktywowania uczuć recypienta odnośnie do wydarzenia o charakterze niedramatycznym z zabarwieniem uczuciowym neutralnym czy

wręcz pozytywnym. Rozdział jest bogaty koncepcyjnie i cechuje go wysoka dynamika naukowej narracji.

Rozdział ósmy stanowi część empiryczną monografii, w której Habilitantka analizuje wielopłaszczyznowo informacje serwisów telewizyjnych. Analiza ma charakter kontrastywny, bowiem odnosi się do tekstów informacyjnych niemieckiej i polskiej telewizji, a jej kompleksowość polega na zbadaniu wszystkich części składowych tekstu informacji telewizyjnej, tworzących docelowo potencjał znaczeniowy przekazu pod kątem występowania w nich strategii dramatyzacji. Na wstępie określony został przedmiot badania w odniesieniu do poszczególnych rozdziałów teoretycznych monografii, zakres badania oraz materiał badawczy. Punktem wyjścia do analizy jest postulowany przez Habilitantkę w monografii wielopłaszczyznowy model (makro, mezo, mikro) obejmujący analizę wszystkich modalności informacji telewizyjnych w programie Tagesschau/ARD i Wiadomości/TVP1, i zachodzących między nimi relacji, celem wychwycenia i określenia zastosowanych w nich strategii dramatyzacji. Habilitantka opisuje szczegółowo poszczególne płaszczyzny modelu wraz z katalogiem głównych kategorii analizy opartych na takich segmentach tekstu audiowizualnego jak dźwięk, obraz i istniejące między nimi interakcje. Dla wskazania i opisu zastosowanych strategii dramatyzacji korpus badawczy zawiera wybrane informacje serwisów telewizyjnych z lat 2015-2016 pięciu wydarzeń odnoszących się tematycznie do klęsk żywiołowych, zamachów terrorystycznych, gospodarki i polityki. Dodatkowo korpus badawczy wzbogacony został o dwa wydarzenia z roku 2016 ze względu na dokonane zmiany w formacie Wiadomości/TVP1, aby stwierdzić, czy zmiany te miały wpływ na aranżacje informacji i zastosowane w nich strategie dramatyzacji. Obszerna, niezwykle dokładnie i konsekwentnie w stosunku do metodologicznych założeń i teoretycznych podstaw przeprowadzona analiza korpusu badawczego, odpowiada na postawione cztery pytania badawcze odnoszące się do: intensywności występowania i wpływu zastosowanych strategii dramatyzacji na tworzone znaczenie w informacjach obu stacji, sposobu i zasięgu stosowanych strategii w wydarzeniach różnorodnych tematycznie, różnic i podobieństw w kulturowym porównaniu obu formatów jak i wskazanie na uwarunkowania kulturowe leżące u podstaw stosowania dramatyzacji informacyjnego gatunku w obu krajach. Osiągnięte wyniki badań z wnikliwymi komentarzami ilustruje szczegółowo rozdział dziewiąty. Wypracowany model badawczy i zastosowana metoda badawcza, dokładnie sprecyzowane i opisane przez Habilitantkę, pozwoliły na kontrastowną perspektywę oglądu tematyzowanego zagadnienia w zakresie różnic i podobieństw w multimodalnym przedstawianiu rzeczywistości w informacjach telewizyjnych obu krajów i osiągnięcie końcowego efektu, weryfikującego postawione hipotezy badawcze. Aplikacyjny model analizy multimodalnych tekstów informacji telewizyjnej może posłużyć w przyszłych pracach badawczych nad innymi tekstami multimodalnymi. Postawione na wstępie monografii cele badawcze odnoszące się do konstruowania potencjału znaczeniowego w tekstach informacji telewizyjnych i zastosowanych strategii dramatyzacji zostały osiągnięte. Habilitantka doskonale zna literaturę przedmiotu, monografia jest wartościowa i innowacyjna naukowo, osadzona na solidnych założeniach teoretycznych, reprezentatywnym materiale badawczym i cechuje się wielowątkową analizą. W części sumującej wyniki pracy Habilitantka wskazuje na nowe pola badawcze nad tekstami telewizyjnych serwisów informacyjnych w odniesieniu do innych kategorii inter- i intrakulturowo z zastosowaniem zaproponowanego modelu analizy. Monografia jest oryginalnym wkładem w osiągnięcia z zakresu językoznawstwa, a w szczególności lingwistyki tekstu i mediolingwistyki, Zarówno w tym jak i w innych rozdziałach monografii interesujące jest, w kontekście porównawczego charakteru monografii, włączenie do wywodu i przedstawianie polonistycznego punktu widzenia co do kompleksowości tekstu, różniącego się w niektórych punktach od ujęć germanistycznych.

Kategoria dramatyizacji w telewizyjnych serwisach informacyjnych stanowi novum tej monografii, a jej opracowanie nie było tematem zwartej kompleksowej monografii naukowej. Monografia ma charakter porównawczy, bazuje materiałowo na oryginalnych przekazach telewizyjnego serwisu informacyjnego głównych wydań niemieckiej stacji ARD *Tagesschau* oraz polskiej stacji TVP1 – *Wiadomości*.

IV. OCENA DOROBKU DYDAKTYCZNEGO I POPULARYZATORSKIEGO ORAZ INFORMACJA O WSPÓŁPRACY MIĘDZYNARODOWEJ

1. Ocena dorobku dydaktycznego

Pani dr A. Mac pracuje w Instytucie Filologii Germańskiej UR od roku 1997 (wcześniej Wyższa Szkoła Pedagogiczna), od września 2017 roku na stanowisku starszego wykładowcy w Katedrze Lingwistyki Stosowanej Wydziału Filologicznego UR.

Działalność dydaktyczna Habilitantki od chwili uzyskania stopnia doktora obejmuje wszystkie formy dydaktyki uniwersyteckiej, tzn. ćwiczenia, wykłady i seminaria dyplomowe na studiach I i II stopnia, stacjonarnych i niestacjonarnych, w ramach przedmiotów ogólnych i kierunkowych jak i specjalistycznych (głównie glottodydaktyczne). W okresie 2004-2010 Habilitantka pracowała w Nauczycielskim Kolegium Języków Obcych w Tarnobrzegu z podobnym zakresem działalności dydaktycznej, gdzie pełniła również funkcję Kierownika specjalności *Język niemiecki*. W obu miejscach pracy Habilitantka prowadziła seminaria licencjackie (od 2006 r.) i opiekowała się naukowo studentami piszącymi prace licencjackie i dyplomowe (ok. 45 obronionych prac).

Habilitantka prowadziła zajęcia dydaktyczne również na uczelniach zagranicznych w ramach programu Erasmus (w latach 2010-2015) na Uniwersytetach w Słowenii, Niemczech oraz Austrii. W ramach działalności dydaktycznej odbyła kilku- do kilkunastodniowe staże zagraniczne i wizyty studyjne w ośrodkach naukowych w Lipsku/Niemcy, Vancouver/Kanada i Zurychu/Szwajcaria w latach 2012-2015.

Za działalność dydaktyczną i wychowawczą dr A. Mac otrzymała w 2009 r. nagrodę specjalną od Dyrekcji Zespołu Kolegiów Nauczycielskich w Tarnobrzegu. Habilitantka, jak wynika wyraźnie z dokumentacji, legitymuje się bogatym doświadczeniem dydaktycznym.

2. Współpraca z instytucjami, organizacjami i towarzystwami naukowymi krajowymi i zagranicznymi; udział w projektach

Dr A. Mac uczestniczyła wielokrotnie w grantach/projektach badawczych zarówno w Polsce jak i za granicą: w latach 2009-2010 projekt „Text und Stil” – nr 11603/09/IF; 2013-2015 projekt „Lingwistyka mediów” – nr 6674/E-344/R/2013; 2015-2017 projekt „Medienlinguistik und Interdisziplinarität” – współpraca wielu uniwersytetów europejskich; od 2011 projekt „Persuasionsstile in Europa” – nr 4703718: współpraca wielu uniwersytetów europejskich z organizowaniem konferencji, spotkań roboczych, konsultacji itp. Powstały trzy monografie odnoszące się tematycznie do metodologii badań kontrastywnych w zakresie tekstów mediów, komentarza w krajach europejskich i lingwistycznych metod analizy komentarzy, a więc oscylowały wokół zagadnień będących w wymienionych na wstępie opinii kręgach zainteresowań naukowo-badawczych Habilitantki. Dr A. Mac przebywała na trzech stypendiach i jednym pobycie naukowo-badawczym (od miesiąca do kilku miesięcy) w Uniwersytetach w Augsburgu i Greifswaldzie.

Habilitantka jest członkinią Polskiego Towarzystwa Neofilologicznego (od 2009 r.), Stowarzyszenia Germanistów Polskich (od 2013 r.) oraz Stowarzyszenia Stypendystów DAAD (od 2005 r.).

3. Działalność w zakresie popularyzacji nauki oraz działalność organizatorska

9

Należy wskazać na aktywność Habilitantki dla środowiska pozauczelnianego, związaną z popularyzacją Jej działalności naukowo-badawczej a także języka niemieckiego, która w pierwszej kolejności prowadzona była w współpracy z Podkarpackim Centrum Edukacji Nauczycieli, gdzie prowadziła szkolenia z zakresu dydaktyki i metodyki nauczania języka niemieckiego dla nauczycieli i studentów. Wskazać należy również na udział w pracach związanych z przygotowaniem konkursów języka niemieckiego dla szkół oraz organizowanie wykładów gościnnych dla Zespołu Kolegiów Nauczycielskich w Tarnobrzegu. Również działalność organizacyjna sprzyjała popularyzowaniu nauki, przede wszystkim w (współ)organizowaniu wykładów znakomitych gości zagranicznych z Niemiec, Austrii i Słowenii w macierzystym Instytucie i na Wydziale.

Do ważnej działalności organizacyjnej Habilitantki, która wpływa na zmiany w życiu środowiska akademickiego, zaliczyć trzeba Jej uczestnictwo w pracy zespołu przygotowującego dokumentację utworzenia nowego kierunku studiów *Lingwistyka stosowana* na Wydziale, który został uruchomiony w bieżącym roku akademickim. Inne formy pracy organizacyjnej Habilitantki na rzecz własnej Jednostki to uczestnictwo w pracach komisji egzaminów licencyjnych w Kolegium Nauczycielskim, w aktywności związanej z przedmiotem metodyka nauczania języka obcego i kierowanie praktykami pedagogicznymi (2013/2014), udziału w pracach komisji rekrutacyjnej oraz na rzecz akredytacji i parametryzacji kierunku. Wszystkie ww. działania świadczą o aktywnym zaangażowaniu Habilitantki w popularyzowaniu nauki, w wielopłaszczyznowych pracach dla przedmiotu metodyka nauczania języka niemieckiego oraz prac organizacyjnych dla własnego Instytutu i Wydziału. Pod współredakcją naukową Habilitantki ukazał się trzy monografie zbiorowe *Text und Stil* (2010 – współautorki: Zofia Bilut-Homplewicz, Marta Smykała i Iwona Szwed), *Medienlinguistik und interdisziplinäre Forschung I. Textsortenfragen im medialen Umfeld* (2017 - Zofia Bilut-Homplewicz i Anna Hanus) oraz *Medienlinguistik und interdisziplinäre Forschung II* (2017 - Zofia Bilut-Homplewicz, Anna Hanus i Heinz-Helmut Lüger), które ukazały się w wydawnictwie Peter Lang. Doświadczenie w redakcji naukowej Habilitantka zdobyła również pełniąc funkcję członka kolegium redakcyjnego czasopisma *tekst i dyskurs – text und diskurs* (2015-2016) i asystenta redaktorów w *Studia Germanica Resoviensia* (2004-2012).

V. KONKLUZJA

Uwzględniając bogaty dorobek naukowy, wartość naukową przedstawionej monografii habilitacyjnej, istotny wkład dr Agnieszki Mac w rozwój reprezentowanej dyscypliny naukowej jak i zaangażowanie w działania dydaktyczne, organizacyjne oraz w promowanie nauki, uznaję, że zostały spełnione wymogi stanowiące podstawę do nadania Jej stopnia naukowego doktora habilitowanego w zakresie językoznawstwa, określone w art. 16 ust. 2 pkt. 1 Ustawy z dn. 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2003, nr 65, poz. 595, wraz z późniejszymi zmianami), w brzmieniu ustalonym Ustawą z dn. 18 marca 2011 r. (Dz. U. 2011, nr 84, poz. 455), oraz w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 22 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Łódź, 31.03.2018

